

Een toekomstbeeld voor en door Nijbroekers

Door grond verbonden

Nijbroek betekent letterlijk ‘nieuw drassig land’. Het is een door de mens gemaakt stuk land en wordt nog steeds door de inwoners ‘gemaakt’. Het is een afgebakend landschap dat een bevolking huisvest van groundbewerkers en gemeenschapsbouwers. Een grondgebied dat vruchtbaar is voor gewassen en gezamenlijke initiatieven. Het DNA van het landschap zit daarmee in het DNA van de gemeenschap. Dit toekomstbeeld sluit aan bij deze identiteit en speelt tegelijkertijd in op toekomstige opgaven.

De IJssel heeft vroeger **hoge en lagere delen in de ondergrond** nagelaten. Het noorden is lager en daarom natter dan het zuidelijk deel van de polder.

De **weteringen** zijn de hoofdwatergangen van Nijbroek. De Middendijk is de ontginningsas van waaruit men percelen is gaan maken door sloten te graven.

De **dijken** rondom Nijbroek waren bedoeld om het water van buiten te weren en het waterpeil te beheersen. Ze vormen de randen van de polder.

De lange **kavels** van 30, 60 of 90m breed geven de polder een strak ritme, waar de weteringen meanderend tussendoor lopen, verschillen in ondergrond volgend.

De **wegen en paden** van Nijbroek zijn ondergeschikt aan het patroon van het landschap. Ze volgen de dijken van zuid naar noord en de kavelgrenzen van oost naar west.

Het dorp is bij de ontginning rondom de kerk gepland en bestond altijd al uit bebouwing én akkers. Het is het centrum van de polder.

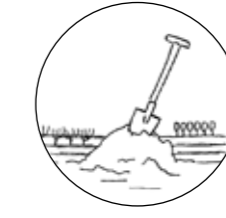
Werken en wonen komen samen op **de erven**, die onregelmatig verspreid door de polder staan en vaak op hogere gronden gebouwd zijn. De IJsselboerderijen uit de late 19de eeuw weerspiegelen de vroegere welvaart van de polder.

Nijbroek kent een grote **variatie in bomen**, in het verleden voor nut en genoeg gepland. Voorbeelden zijn de els, wilg, meidoorn, populier, de eik en ook fruit- en notenbomen. De bomenrijen langs watergangen en wegen en de bomen op erven bepalen het beeld van de polder.

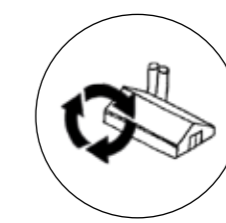
1 Grondgebonden werken

Boeren hebben het landschap door de eeuwen heen gevormd en beheerd. Hun gebruik van het landschap draagt bij aan het voortbestaan ervan; **behoud door gebruik**. Het Nijbroekse polderlandschap met haar kavels van zestig meter vraagt om boerenbedrijven die goed uit de voeten kunnen met deze maten.

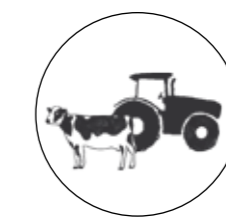
Ruimte voor duurzame, innovatieve boerenbedrijven

Schaalvergroting en intensivering die leidt tot verschromping van het landschap passen daar niet bij. Dat vraagt om maatwerk voor een passend verdienmodel. En daar zijn aanleidingen genoeg voor. Het systeem van voedselproductie in Nederland verandert. De door minister Carola Schouten bepleite **kringlooplandbouw** is niet alleen **duurzaam**, maar geeft ook iets terug aan haar omgeving. **Grondgebonden** agrarische ondernemingen passen in deze visie. Polder Nijbroek kan daarmee een voorbeeld worden voor innovatie in de landbouwsector.

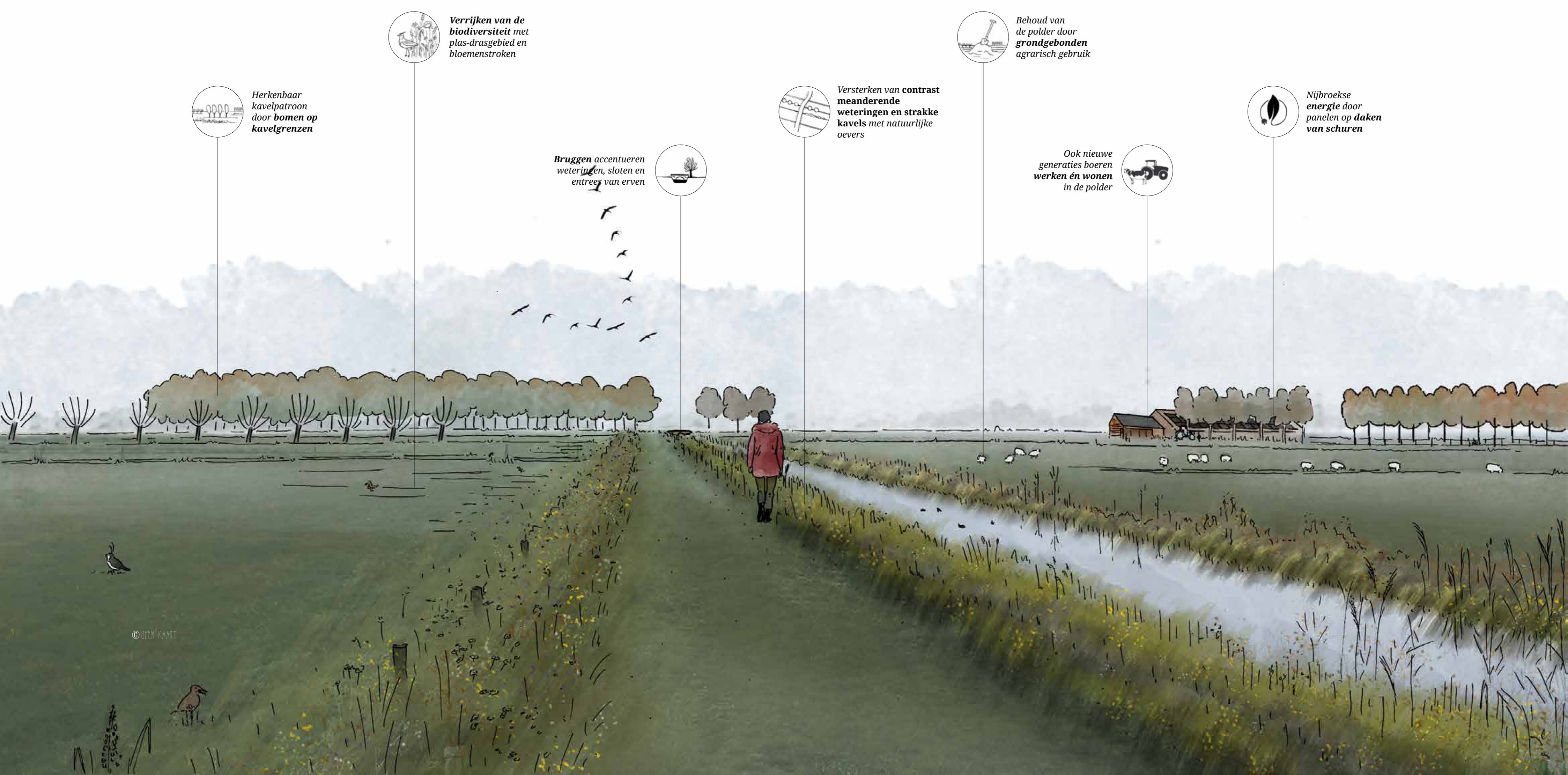
Opvolging makkelijker maken

Die menselijke schaal sluit ook aan bij de traditie dat boeren en grondeigenaren **in de polder werken én wonen**. Voor de huidige generatie agrarische ondernemers is **opvolging** binnen de familie niet altijd vanzelfsprekend. Tegelijkertijd zijn er jongeren die graag een boerenbedrijf starten, maar niet het kapitaal hebben om een groot bedrijf over te kopen. Constructies die opvolging buiten de familie mogelijk maken, zijn belangrijk voor Nijbroek. Denk bijvoorbeeld aan het opdelen van één boerderij in meerdere bedrijven en wooneenheden.

De energietransitie in Nijbroek

De keuze voor agrarisch gebruik van de grond impliceert terughoudendheid met betrekking tot ander gebruik. Grote investeerders zoeken plekken om grootschalige zonnevelden aan te leggen. Dit is niet wenselijk. Kleinschalige zonnevelden op niet al te prominente plekken, passend binnen de kavelstructuur van het landschap en omringd door beplanting kunnen als mogelijkheid worden onderzocht. Daarbij moet dit niet leiden tot een definitieve wijziging van het bestemmingsplan en komt de opbrengst bij voorkeur ten goede aan de gemeenschap. **Duurzame energie** in polder Nijbroek wordt liever opgewekt **door het dakoppervlak van schuren te benutten voor zonne-energie** en uit **reststromen** van boerenbedrijven, bijvoorbeeld middels biovergisters.

Herkenbaar kavelpatroon door bomen op kavelgrenzen

Verrijken van de biodiversiteit met plas-drasgebied en bloemenstroken

Bruggen accentueren wateringen, sloten en entrees van erven

Versterken van contrast meanderende wateringen en strakke kavels met natuurlijke oevers

Behoud van de polder door grondgebonden agrarisch gebruik

Ook nieuwe generaties boeren werken én wonen in de polder

Nijbroekse energie door panelen op daken van schuren

2 Een rijk landschap

Naast behoud door gebruik, mag het landschappelijke DNA van de polder sterker zichtbaar worden. Daarmee blijven **kwaliteiten** ook in de toekomst herkenbaar én **beleefbaar** voor zowel Nijbroekers als bezoekers van de polder. Hierbij hoort ook het toegankelijk maken van **het verhaal van de polder**, met minimale impact op het landschap, bijvoorbeeld via een app.

Het versterken van de kenmerkende elementen van het landschap biedt tegelijkertijd kansen voor het **verrijken van de biodiversiteit** van het gebied. Bomenrijen, hagen, stroken bloemen en kruiden dragen elk op hun manier bij aan flora en fauna. Bestaande karakteristieken kunnen daarbij versterkt worden. Sommige gebieden zijn bijvoorbeeld van nature drassiger; ander waterbeheer kan het daar aantrekkelijker maken voor weidevogels.

Zichtbare omdijking en waterstructuur

Het water vertelt het verhaal van de polder Nijbroek. Interessant daarin is het **contrast tussen de meanderende weteringen en de rechte sloten** van de kavelstructuur. Door klimaatveranderingen ligt er een wateropgave die aanleiding geeft tot **natuurvriendelijke oevers**; langs weteringen kunnen deze het contrast tussen meanderende wetering en strakke kavels versterken.

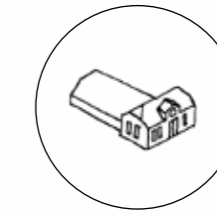
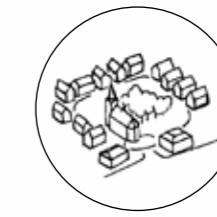
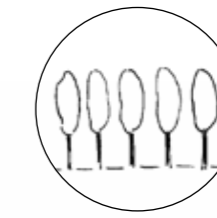
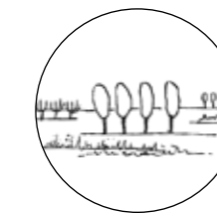
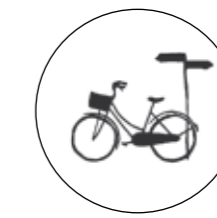
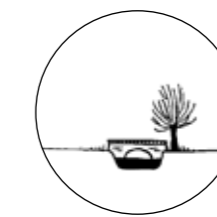
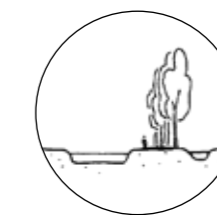
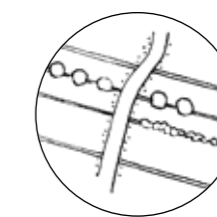
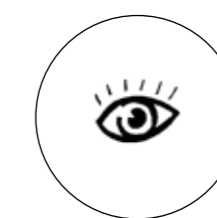
De waterhuishouding gaat gepaard met een rijke **schakering aan stuwen, bruggen en doorzichten**. Bruggen accentueren het water en entrees. Ze verdienen om die reden de voorkeur boven duikers. Nieuwe bruggen bij de Wellerweg (richting Terwolde) en bij de Vloeddijk (naar het noorden) kunnen voor **nieuwe recreatieve verbindingen** zorgen. Het wegdeel bij de Zeedijk dat tijdens de ruilverkaveling is verdwenen, kan weer in ere worden hersteld.

Herkenbaar kavelpatroon

De schaalvergroting en ruilverkaveling zijn grotendeels aan Nijbroek voorbij gegaan. De diverse **opgaande beplanting op de kavelgrenzen** maakt deze structuren leesbaar en draagt bij aan waterhuishouding en ecologie. Het is daarom van belang deze beplanting in haar variatie in stand te houden en waar nodig te versterken. Heel concreet versterkt het terugbrengen van bomenrijen en struiken langs kavelgrenzen ten zuiden van de Vaassenseweg het landschap en de aangelegde ecologische structuur. Het **plantrecht** dat inmiddels grotendeels op de gemeente is overgegaan zou in een nieuwe vorm opnieuw toegepast kunnen worden om zo de variatie te herstellen.

Dorp en erven

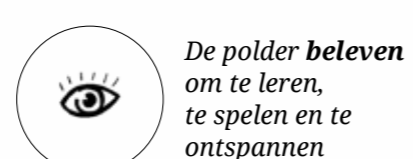
Het dorp en de erven zijn de plekken waar nut en lust, het wonen en werken en de gemeenschapszin van de polder samenkomen. De erven kennen van oudsher een karakteristieke inrichting met variërend nut en betekenis. Ook bij grotere boerderijen met stallencomplexen is het van belang een **passende erfinrichting** te stimuleren. Daarnaast kunnen erven plek bieden aan recreatieve initiatieven.

Ruimte voor duurzame, innovatieve boerenbedrijven

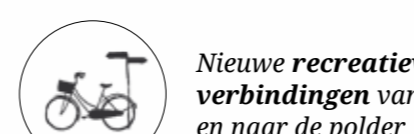
Zichtbare dijken met bomenrijen

De polder beleven om te leren, te spelen en te ontspannen

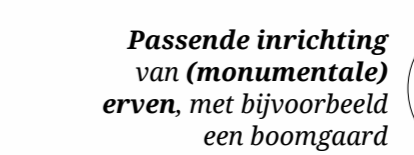
Experimenteren met kleinschalige, alternatieve woonvormen

Nieuwe recreatieve verbindingen van en naar de polder

Herkenbaar kavelpatroon door beplanting op kavelgrenzen

Passende inrichting van (monumentale) erven, met bijvoorbeeld een boomgaard

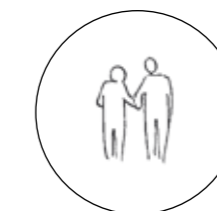

3 Een veerkrachtige gemeenschap

De polder Nijbroek kan als landelijk gebied tussen Apeldoorn en Deventer een woonmilieu bieden dat in beide steden ontbreekt. De rust, landschappelijke kwaliteiten en sterke gemeenschap maken het gebied tot een **prettige woonplek**, ook voor wie zijn inkomsten elders verdient. Daar staat tegenover dat het dorp in relatie tot de steden **weinig voorzieningen** kent. Het delen van verhalen is van belang om het gebied op de kaart te zetten en de populatie te blijven verjongen.

Omkijken naar elkaar

Eén van de kwaliteiten van het gebied is de sterke **gemeenschapszin**. Dat maakt dat er in Nijbroek meer mogelijk is dan het inwoneraantal en het voorzieningenniveau doen vermoeden. Deze sociale kwaliteit zou nog beter in kaart gebracht kunnen worden om bijvoorbeeld te verkennen hoe informele zorg nog beter gefaciliteerd kan worden. Denk bijvoorbeeld aan generatiewonen, door de bouw van mantelzorgwoningen op bestaande erven of woningen te splitsen in kleinere woningen.

Organische groei naar behoefte

Een voor de hand liggende doelgroep die de waarde van de gemeenschap inziet is de groep van blijvers, doorstarters en herontdekkers: bewoners die in Nijbroek willen blijven of er willen terugkeren. Om op de specifieke wensen van deze groepen in te kunnen gaan, is het noodzakelijk snel te kunnen schakelen en **maatwerk** te leveren. Dit leent zich voor experiment met **kleinschalige, alternatieve woonvormen**, die nu nog niet in Nijbroek te vinden zijn. Denk hierbij ook aan vormen van groepswonen in bestaande panden of het gezamenlijk ontwikkelen van woningen op braakliggende kavels.

4 Eigen regie

Het polderlandschap vormde vanaf het begin een zelfstandig systeem met eigen waterhuishouding en zelfstandig bestuur. Nijbroekers waren 'vrije lieden' en zo voelen ze zich nog steeds. Waar mogelijk dienen ontwikkelingen daarom **voor en door Nijbroekers gestuurd** te worden. Inwoners moeten de mogelijkheid krijgen regie te voeren, zodat zaken waar mogelijk binnen de eigen invloedssfeer blijven. Dit kan door het ondersteunen van initiatieven en het versterken van zelforganisatie.

Een belangrijke voorwaarde hiervoor is het waarborgen van **continuïteit**. Hierbij is het voorkomen van te veel druk op vrijwilligers van belang. Zorg daarom voor een financieel duurzame organisatie bestaande uit kleine zelfstandige teams. Een voorbeeld daarvan is een gebiedscoöperatie, met bijvoorbeeld een energiecoöperatie en een landschapsfonds waarin beheer van het landschap is gedeeld.

Variatie in boomsoorten versterken langs wegen en kavels

Eigen regie door structuren als een gebiedscoöperatie, voor en door Nijbroekers

Beperkte voorzieningen, maar sterke gemeenschapszin: ondersteuning van informele zorg voor elkaar

Het verhaal van de polder toegankelijk maken voor Nijbroekers en bezoekers

Dorp(shuis) als spil, voor Nijbroekers en bezoekers van de polder

